

SERRA I CONSTANSÓ: UN ALMANACH PER L'ANY 1880

M. TERESA MIRET I SOLÉ

La visita a la família de Caterina Albert, que expliquem més endavant en aquest mateix número de la *Revista d'Igualada* i que ens permet publicar un poema inèdit de l'escriptora, ens va proporcionar a més una grata sorpresa.

El compositor Lluís Albert, nebot i responsable de tot el material de Víctor Català que es conserva en el Clos del Pastor, el seu museu privat de l'Escala, està casat amb Montserrat Puig-Serra i Serra, néta de Joan Serra i Constansó. Ella ens va ensenyar un document que guardava des de feia molts anys, però que no sabia del cert si era del seu avi: un projecte d'almanac

per al 1880, manuscrit amb dibuixos i poemes originals.

Joan Serra i Constansó (Igualada, 1864 – Barcelona, 1924) havia estat el cap dels republicans igualadins, director del periòdic *L'Igualadí*, un dels fundadors del Centre Catalanista d'Igualada, president de l'Ateneu Igualadí, diputat provincial, alcalde d'Igualada i fundador de l'empresa Electra Igualadina. L'any 1913 es va traslladar a Barcelona per ocupar un càrrec de responsabilitat a l'empresa Energia Elèctrica. A més de la seva carrera política i professional, era escriptor, poeta i dibuixant. Va col·laborar en diverses publicacions locals i en les barcelonines *Lo Frare Mostén*, *Quatre Gats*, *La Campana de Gracia* i *L'Esquella de la Torratxa*. També va publicar els llibres de poesia *Tonterías* i *La Barricada* i els de prosa *Del viure alegre*, *Quan jo tenia vint anys* i *Mig segle de vida igualadina*. Serra i Constansó va utilitzar molts pseudònims, entre els quals Jep de Jespus, Delfín Amapola i Delfí Rosella. En observar la signatura «Rosella» vam confirmar l'autenticitat del document com a obra de Joan Serra i Constansó, quan només tenia setze anys.

Aquest *Almanach* inacabat està format per divuit pàgines sense numerar, amb textos i dibuixos. La portada és il·lustrada amb un to humorístic i la part principal l'ocupa una imatge d'un home amb un llibre il·lustrat a les mans. També hi destaquen un grup de persones amb un aire festiu i un sol rialler i amb llibres en un angle.

A la primera pàgina i la meitat de la segona, trobem un poema irònic i burleta signat per D. Rosella i titulat «La casa de fieras»: en estrofes de quatre versos, compara les actituds d'algunes persones amb animals: l'ase, el burro, el bou, la gallina, la tortuga... Com a mostra, vegem que diu de la rata:

*Si veyeu un que va ab bata
que sempre menja arangadas
y te unsas amagadas
ben be li podieu dir Rata*

El segueix un refrany il·lustrat «Tots els extrems son mals», amb el dibuix d'un home garrepa i avar en contraposició a un altre que té les mans foradades.

En la pàgina següent hi ha una sèrie de frases encapçalades per «Lo mes bon govern segons los set savis de Grecia» i «Cantarellas», poemes amorosos en to d'humor, com:

*Tens nineta molt bon dot
un llit... calaixera nova...
però no'm cassas filleta
que ab lo teu dot hi va la sogra.*

A «Noms del sigles», defineix cada segle de la història amb una paraula o una expressió, des de l'I, dit de la redempció, fins al XVIII, del despertament dels pobles i el XIX, de les llums.

La propera pàgina l'ocupa el dibuix d'un arbre i la següent dos homes parlant, l'un vestit de senyor i l'altre de pagès amb barretina.

Segueix després un text en vers de quatre pàgines titulat «¡¡¡Quina nit!!!» i subtítulat «(fantastich)», una història amb trons, monstres i diables. És el text més llarg i imaginatiu de l'*Almanach*. Comença com un conte gòtic volgutament exagerat:

*De tant en tant un gran tró
iluminaba l'espay
y'ls llampecs mes fort que may
feyan viu son rressó.
!L'espay! miral feya pó...
esqueletos prims com claus...
fantasmas amb mantos blaus
y morts vestits de coló.
Negres corps, dos o tres vols
sas alas plegant de fret;
y fent senti un fort xiulet
meucas, yupas y mossols.*

I acaba amb un toc d'humor:

*De promte en la turba —
a una seña del jefe
un molt fort silenci —
suchsehi al barull*

*lo monstre terrible —
la seva ma aixeca
badalla... estornuda —
i aclucan un ull
ab veu estentorea —
mol clara i vibrant
ab veu molt més forta —
qu'una canonada
se gira a sa exercit —
qu'escolta ansios
y en castella exclama —
¡Compañeros! nada.*

Després segueixen sis pàgines més amb dibuixos.

Tots els textos són en català. Un català encara sense normes, però que mostra la voluntat de l'autor d'expressar-se en la llengua que parlava habitualment. Cal recordar que l'any 1883 Serra i Constansó va ser un dels fundadors del Centre Catalanista d'Igualada.

Finalment, cal remarcar que aquest *Almanach* és sens dubte un esborrany, però tot i ser una obra juvenil, ja insinua la capacitat d'observació i l'instint creatiu de Serra i Constansó, que més endavant va mostrar el seu talent per a la literatura. Cronològicament, coincideix també amb l'època de formació en què va publicar tres periòdics manuscrits i amb dibuixos seus: *La Veu d'Igualada* (1878, setmanal), *La Antorcha* (1880) i *L'Ensaig* (1882). L'obra que comentem es pot considerar, doncs, com una nova mostra dels seus inicis en la doble faceta d'escriptor i de dibuixant.

